

کارنامه سیاسی الله یار خان آصف الدوله

www.ketab.ir

نویسندگان :

محمود قربانی

دکتر مسعود زمانی

حسین رضایی خوش دره گی

فاطمه قربانی

ابولفضل قربانی

عنوان و نام پدیدآور	:	کارنامه سیاسی الله یار خان آصف الدوله / نویسندگان محمود قربانی... [و دیگران]
مشخصات نشر	:	گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۹۸ ص.
شابک	:	978-622-02-1462-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	نویسندگان محمود قربانی، مسعود زمانی، حسین رضایی خوش دره گی، فاطمه قربانی، ابوالفضل قربانی.
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۹۵ - ۹۸: همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	آصف الدوله، الله یار بن محمد - سیاستمداران -- ایران -- سرگذشتنامه
موضوع	:	Iran -- Biography -- Politicians -- سیاستمداران -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۳ ق.
موضوع	:	Iran -- History -- 19th century -- Politicians
موضوع	:	ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۳۴ ق.
موضوع	:	Iran -- History -- Qajars, 1779 - 1925
شناسه افزوده	:	قربانی، محمود، ۱۳۲۷ -
رده بندی کنگره	:	۱۳۶۷DSR
رده بندی دیویی	:	۷۴۴.۹۲/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۵۹۱۳۱۹

کارنامه سیاسی الله یار خان آصف الدوله
نویسندگان : محمود قربانی-مسعود زمانی-حسین رضایی خوش دره گی-فاطمه قربانی-

ابوالفضل قربانی

نوبت چاپ: اول-۱۴۰۰

مشخصات ظاهری : ۹۸ ص

قطع: وزیری

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۱۴۶۲-۵

چاپ و نشر: نوروزی-۰۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

حق چاپ برای نویسنده محفوظ می باشد.

گلستان، گرگان، خیابان شهید بهشتی، پاساژ رضا، کدپستی ۴۹۱۶۶۵۷۳۷۶

entesharatnoruzi

۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸-۰۹۱۱۳۷۵۳۴۹۷

www.entesharate-noruzi.com

entesharate.noruzi@gmail.com

فهرست

۷.....	پیشگفتار
۹.....	الله یار خان آصف الدوله از کودکی تا وزارت
۹.....	دوران نخستین زندگی
۱۰.....	کسب مقام و لقب و اعتبار
۱۳.....	روابط آصف الدوله با دربار و معاصران
۲۱.....	خان ملک ساسانی نیز در مورد او و در ارتباط با قتل گریبایدوف می نویسد:
۲۳.....	چند مأموریت مهم پس از صدارت
۲۶.....	آصف الدوله در کسوت وزارت اعظم
۲۶.....	دوره اول صدارت
۲۸.....	دوره دوم صدارت
۳۵.....	آصف الدوله و جنگ دوم ایران با روسیه
۴۲.....	ناکامی آصف الدوله در جنگ و کیفر او
۵۶.....	آصف الدوله و عهدنامه ترکمانچای
۶۰.....	ماجرای قتل گریبایدوف
۶۸.....	آصف الدوله در دوران سلطنت محمدشاه
۶۸.....	پویش های آصف الدوله در نبرد هرات
۷۱.....	آصف الدوله پس از مرگ فتحعلی شاه
۷۲.....	آصف الدوله و استانداری خراسان
۹۰.....	سرانجام آصفالدوله
۹۳.....	نتیجه گیری
۹۵.....	منابع و مأخذ

پیشگفتار

زندگی سیاسی اللهیارخان آصف‌الدوله به عنوان یک دولتمرد دوره قاجار و نخستین صدر اعظم وابسته به دودمان عشیرتی قاجار که عمده‌ترین محور مورد پژوهش در این رساله می‌باشد، به طور عمده به سه دسته تقسیم می‌گردد: ابتدا مقطع مربوط به نقش مشاوره‌ای او در کنار فتحعلی شاه بوده است که به واسطه پیوندهای سببی که ما بین او و خانواده شاهی ایجاد شده بود. دوم نقش نظامی او که عمده‌تاً عبارتند از پوششهایش در راستای سرکوب شورش‌های مختلف نظیر یوسف کاشغری، ترکمانان، ایلات هزاره و عشایر جنوب و نبردهای با ترکان عثمانی و روس‌ها.

سوم نقش مدیریتی وی در زمان تصدی صدارت عظمی است که به عملکرد ضعیف وی در نبرد با روسیه مربوط می‌گردد. در تمام این مراحل، اللهیارخان آصف‌الدوله، در کانون رخدادهای سیاسی دوره نخست زمامداری قاجاریه قرار داشت و ارتباط او با برخی جناح‌های دربار و عوامل وابسته به دولت‌های ذی نفوذ چون انگلیسی‌ها بر اهمیت بررسی نقش وی می‌افزاید. این پژوهش که با استفاده از لایحی مطالعات رایج در علوم انسانی و شیوه کتابخانه‌ای به انجام رسیده است می‌کوشد تا عملکرد و روابط اللهیارخان آصف‌الدوله را در نیمه اول قرن ۱۳ ه.ق مورد بررسی قرار دهد و نتیجه‌ای که از حاصل تحقیقات مذکور به دست آمده است را می‌توان بدین صورت توضیح داد که سیاست آصف‌الدوله چه در زمان تصدی مقامات نظامی و مسئولیت فرمانداری خراسان و ... و چه در زمان صدارت دومین پادشاه قاجار به دلایل عدیده با شکست روبرو شده است. بخشی از این دلایل به خصوصیات شخصی و رفتاری اللهیارخان و مناسباتش با انگلیسی‌ها و بیگانگان بر می‌گردد و بخشی دیگر مدیون شوايط دشوار زمان تصدی گری وی می‌باشد.

محدوده زمانی این رساله بررسی نقش و تأثیر زندگی سیاسی اللهیارخان آصف‌الدوله است که از چهره‌های سیاسی و نسبتاً فعال دوره فتحعلی شاه و محمد شاه تا اوایل سلطنت ناصرالدین شاه بوده است. قرابت‌های سببی و خویشاوندی و خدمت پدر او به بنیانگذار سلسله قاجار اولین عامل اساسی ورود او و برادرانش به جرگه سیاست بوده است. مردی که زندگی خود را در دربار و در میان بزرگترین افراد وابسته به شاهان قاجار گذراند. سالار بار و طرف اعتماد فتحعلی شاه بود، سپس به مقام وزارت اعظم رسید بدون اینکه به طور کامل از مواهب آن بهره برده باشد. در عملیات نظامی نقش فعال و موفقی

داشته است اما سرانجام به عنوان حاکم خراسان برگزیده شد تا از دربار دور باشد. دشمنی او با قائم مقام و عباس میرزا جنبه های مختلف داشت که در این مجموعه به آنها نگاه شده است. بررسی زندگانی سیاسی او در چند محور مورد تأمل قرار گرفته است بویژه نقش و اقدامات او در رخدادهای دوران فتحعلی شاه تا زمان صدارت که شامل عملیات نظامی و جنبه مشاوره ای او در دربار می شود و یا مبارزه با شورشیان محلی و سرکوب ترکمن ها و عشایر آشوبگر دوره فتحعلی شاه.

دوران تصدی وزارت او که به دو دوره کاملاً مشخص تقسیم می شوند قابل تأمل است. دوره اول با شروع جنگ های دوم ایران و روس و دوره دوم از شروع جنگ ها تا پایان جنگ است که به شکست ایران و خلع او از مقام وزارت منتهی گردید اما در پایان پادشاهی فتحعلی شاه، نامی از او در منابع نیست و معلوم می شود که از نظرها افتاده بود. خاصه که تنبیه او نیز مزید بر علت شده بود و او را به صورت غیر فعال درآورده بود.

علاوه بر نقش آفرینی در ماجرای قتل گریبایدوف و تلاش او برای دریافت مجدد منصب وزارت در دوره محمد شاه در همین زمان او به عنوان حاکم خراسان به آن خطه فرستاده شد تا از دربار دور باشد. البته دشمنی او با قائم مقام و اختلاف با حاج میرزا آقاسی و تلاش انگلیسی ها برای رسانیدن آصف الدوله به مقام وزارت یا حکومت خراسان نباید از نظر دور انگاشته شود.

حاکمیت او بر خراسان تا سال ۱۲۶۳ و نقش او در جنگ با افغان ها و سرکوب شورش ترکان و هزاره ها و هم بدنامی و هم خوشنامی برای او به ارمغان آورد. از جهتی به سبب ظلم ها و ستم هایی که بر مردم روا داشت و از جهت دیگر به سبب آنکه در نبرد با افغان ها به موفقیت های مهمی دست یافت اما روابط او با مأموران سیاسی انگلیس و شورش پسرش حسن خان سالار در خراسان، او را به سیاستمدار ورشکسته و گوشه گیر تبدیل کرد که به عراق پناه برد. دولت نیز اموال و املاک او را که شامل خانه ها و زمین ها و باغ های وسیع و بزرگ در تهران و خراسان و گیلان و گرگان و مازندران و بروجرد می شد، مصادره کرد. در پایان عمر به فقر و تنهایی روزگار گذراند تا مرگش فرا رسید.